

Nr 21.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 februari 1911 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra länsmansbostället Ågård nr 1 i Hallands län.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 3 februari 1911 afåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 59, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att tjugutvå särskilda, till förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Ågård nr 1 i Skrea socken af Hallands län hörande, med litt. B—I, Ka, Kb och L—Z betecknade lägenheter må, hvar för sig med i statsrådsprotokollet angifven areal, från berörda egendom upplåtas enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder meddelade närmare bestämmelser äfvensom beträffande lägenheterna litt. B, G, Kb samt R—Z med i protokollet närmare angifna förbehåll;

dels ock att ett i samma protokoll omförmäldt utmål vid det så kallade Knölaberget må med en areal af 5 hektar 49 ar från egendomen afskiljas och med vissa beträffande detta område tillstyrkta förbehåll försäljas till Falkenbergers stad för en köpeskilling af 1,200 kronor under villkor i öfrigt:

att området får af staden tillträdas den 14 mars 1912;

att köpeskillingen, som skall inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet, erlägges senast å den dag, då staden får tillträda området, samt

att staden ensam vidkännes de med områdets afskiljande och lagfarten å fänget förenade kostnader.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anfört följande:

»Förra länsmansbostället Ågård n:r 1 om $\frac{1}{2}$ mantal i Skrea socken af Hallands län är genom domänstyrelsens kontrakt den 24 juli 1890 för statsverkets räkning utarrenderadt till den 14 mars 1911 mot årligt arrende af 1,450 kronor. Vid en år 1908 å egendomen hållen uppskattningsförrättning för uppgörande af förslag till egendomens förnyade utarrendering från nämnda den 14 mars har förslag väckts om försäljning från egendomen af dels åtskilliga bebyggda lägenheter till deras nuvarande innehafvare och dels ett område till Falkenbergs stad.

Med underdånig skrifvelse den 24 mars 1910 har domänstyrelsen underställt detta ärende Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning samt för sådant ändamål öfverlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en af förste landtmätaren C. O. Fröman år 1908 upprättad karta öfver egendomen med tillhörande beskrifningar samt karta med beskrifning öfver förslag till jordindelning å egendomen.

Af dessa handlingar inhämtas, bland annat, följande:

Egendomen, som är belägen omedelbart intill det med Falkenbergs stad inkorporerade Härtingeområdet och utmed allmänna landsvägen, som till nämnda stad leder från Halmstad, har en areal af 181 hektar 17,6 ar. Enligt uppskattningsmännens beskrifning öfver egendomen utgjorde densamma ett enda sammanhängande område, sträckande sig från Ätraån i öster ned till Kattegat. Den öfre eller till Ätran gränsande delen af egendomen brukades hufvudsakligen under hufvudgården, hvaremot den nedre delen helt och hållet vore uppdelad uti torp och lägenheter. Närmast hafvet och utmed egendomens hela bredd befunde sig ett område utgörande »del af strandallmanning» för uppläggande af hafstång. I öfrigt hade egendomen »half brukningsrätt» till jorden å detta område.

Å egendomen finnas tjugutvå, med innehafvarna enskildt tillhöriga bostadshus försedda lägenheter, som uppskattningsmännen ansett kunna utan skada för stamhemmanets skötsel från egendomen afskiljas och med nedannämnda å den af Fröman upprättade jordindelningsskartan med tillhörande beskrifning angifna områden till innehafvarna försäljas mot följande köpeskillingar, nämligen:

Lägenhetens namn	Lägenheten & kartan betecknad med litt.	Innehafvarens namn	Areal			Saluvärde kronor
			har	ar	kvm.	
Lilla Ågård	B	Joh. Ludvig Karlsson....	6	49	60	2,140
Slätten	C	Lars Olsson.	2	81	70	660
d:o	D	Simon Bengtson	4	19	—	1,070
d:o	E	Alfred Johansson	3	43	10	640
d:o	F	Anders Bengtsson	6	54	90	1,210
d:o	G	Karl Gustaf Bertilsson ...	4	96	30	1,420
d:o	I	Per Gunnarsson	2	70	—	350
d:o	Ka	Johan Petter Svensson...	11	45	40	2,230
d:o	Kb	Edvard Svensson	5	05	20	530
Sandslätt	L	Charlotta Nilsson	3	40	70	970
d:o	M	Otto Bengtsson	3	63	40	990
d:o	N	Carl Aug. Andreasson ...	4	07	90	1,340
d:o	O	Lars Joh. Mårtensson ...	5	66	40	1,850
d:o	P	Severin Bengtsson	3	21	40	1,060
d:o	R	Bengt Aron Emanuelsson .	3	11	20	690
d:o	S	Nils Petter Johansson ...	5	54	80	1,510
d:o	T	Oscar Karlsson	5	40	70	1,550
d:o	U	Bengt Joh. Bertilsson ...	3	82	80	1,080
d:o	V	Bengt Joh. Mårtensson ..	6	52	20	1,730
d:o	X	Mauritz Andersson	5	27	40	1,350
d:o	Y	Anders Teodor Larsson ..	7	59	30	2,380
d:o	Z	Alfred Hansson	7	49	90	2,280
Summa			112	43	30	29,030

Af dessa försäljningslotter äro de med litt. R—Z betecknade till en del af sina områden belägna å den så kallade tångallmanningen.

Genom nådigt bref den 13 mars 1908 har hamnstyrelsen i Falkenberg erhållit tillstånd att under löpande arrendeperiod på vissa villkor för förbättring af stadens hamn spränga och taga sten från det på egendomen belägna så kallade Knölaberget med omnejd. Då vid uppskattningsförrättningen framkommit, att hamnstyrelsen önskade på ett eller annat sätt få denna rätt prolongerad, hafva uppskattningsmännen ansett, att saken lämpligast kunde ordnas så, att staden finge mot skäligen ersättning en gång för alla lösa sig till området och hafva uppskattningsmännen i sådant afseende föreslagit, att ett utmål om 5 hektar 49 ar,

däraf 2 hektar 54,4 ar tångallmanning, måtte hembjudas staden till inlösen för 1,200 kronor. Detta utmål innefattar ägofigurerna å kartan nr 358—368, 371—375, 377, 437, 438 och 440—448 samt delar af nr 357, 369, 376, 436 och 439.

Såväl inom detta utmål som inom områdena för ofvannämnda till försäljning föreslagna lägenheter hafva uppförts en del backstugor. Uppskattningsmännen hafva föreslagit, att vid blifvande försäljning förbehåll måtte göras om rätt för backstugusittarna att mot viss afgäld till köparen få under sin återstående listid kvarbo å områdena i fråga. Detta förslag åskädliggöres genom följande tabell:

Försäljningsområde, inom hvilket backstugan är belägen	Backstugans		Backstugusittarens namn	Årlig afgäld Kronor
	beteckning	areal i har		
Slätten litt. Kb	litt. a	0,2400	Severina Eliasdotter...	5: —
Sandslätt litt. R	litt. d	0,1320	Severina Magnusson...	5: —
	litt. e	0,1310	Olena Persson-Lundgren	5: —
	delar af ägo- figurerna n:r 432, 433, 434.	0,1270	Axel Julius Blomgren.	5: —
Sandslätt litt. S	litt. f	0,2320	Johan Persson-Lundgren och hans hustru samt Malkom Andersson..	5: — för hvardera hushållet
Sandslätt litt. U	litt. l	0,1500	Augusta Sofia Nilsson..	5: —
Sandslätt litt. V	litt. k	0,1380	Johan August Andersson och hans hustru....	5: —
Sandslätt litt. Y	litt. m	0,2350	Johannes Andersson och hans hustru samt	5: — för hvardera hushållet
Utmålet vid Knöla- berget	litt. c	0,1470	Mauritz Kristiansson	5: —
	litt. g	0,1040	Carl Adolf Johansson..	5: —
	litt. h	0,1260	Erik Olsson.....	5: —
	litt. i	0,075	Johan Gustaf Olsson... Johan August Mårtens- son och hans hustru	5: —

Uppskattningsmännen hafva vidare föreslagit, att vid försäljningarna förbehåll måtte göras dels beträffande Slätten litt. G om rätt för understödstagaren Gustaf Nilsson och hans hustru, som nu bodde å denna lägenhet, att under sin återstående listid afgiftsfritt kvarbo därstädes,

dels ock beträffande Lilla Ågård litt. B om rätt för aktiebolaget Falkenbergs tegelbruk att på närmare angifvet sätt öfver lägenheten draga ett lastspår mot årlig afgäld till köparen af 20 kronor.

Slutligen hafva uppskattningsmännen hemställt, att de föreslagna försäljningarna, i hvad de afsåge områden, som helt eller delvis fölle inom tångallmanningen, måtte ske med förbehåll om skyldighet för köparna att underkasta sig de för tångallmanningens nyttjande gällande bestämmelser.

Innehafvarna af samtliga till försäljning föreslagna lägenheter, med undantag af Per Gunnarsson på lägenheten litt. I, hafva på föreläggande af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet förklarar sig villiga att mot köpeskillingar, motsvarande de åsatta saluvärdena att erläggas under loppet af tio år med en tiondel årligen, inköpa hvar och en sin lägenhet på föreslagna villkor. Jämväl stadsfullmäktige i Falkenberg hafva förklarar, att de önskade köpa utmålet vid Knölaberget mot erläggande af den föreslagna köpeskillingen och på öfriga bestämda villkor.

Såväl Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande som domänstyrelsen hafva biträdt uppskattningsmännens förslag.

Sedan genom nådigt bref den 18 juni 1910 domänstyrelsen anbefallts ombesörja egendomens skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1911, har genom remiss den 13 oktober 1910 kammarkollegium anmodats afgifva utlåtande i ärendet och har i anledning häraf låtit anställa undersökning i sitt aktuariiekontor äfvensom för upplysning angående ägande- och dispositionsrätten till den i handlingarna omnämnda tångallmanningen inhämtat yttrande af landtmäteristyrelsen.

Landtmäteristyrelsen har i sitt till följd däraf den 19 november 1910 afgifna utlåtande meddelat i hufvudsak följande. Hemmanet Ågård nr 1 hade tillsammans med hemmanen Härting, Hjortsberg och Källstorp i Skrea socken utgjort ett skifteslag, hvars invid Kattegat belägna utmark undergått storskifte fastställdt den 2 november 1807. Hvar och ett af ofvannämnda hemman hade därvid fått sin andel efter mantal utbruten ur den samfälda utmarken. Å den vid storskiftet upprättade kartan vore utmed Kattegatt en smal landremsa utmärkt såsom tångallmanning, hvilken dock enligt storskiftesbeskrifningen uppdelats på de vid skiftet utbrutna lotterna, så att hvarje lott erhållit den del af landremsan, som fölle inom lottens gränser. År 1824 hade skifteslagets såväl inägor som utmark undergått gemensamt enskifte, som af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län blifvit fastställdt den 30 mars 1825. I § 34 af det vid enskiftesförrättningen förda protokoll

vore följande antecknad: »Utmed Hafsstranden afsattes en ägoremsa ifrån 150 till 200 alnars bredd, tjenande dels till Hafstångs afhämtning och dels till uppläggning. Utaf denna ägoremsa beräknas hvar och en stycket utför sitt enskifte till halft Graderingsvärde, emedan icke någon annan fördel än betet därå får påräknas.» För rätt tolkning af förenämnda anteckning har landtmästeristyrelsen vidare meddelat, att, sedan under den fortsatta enskiftesförrättningen skiljaktiga meningar uppstått bland skifteslagets delägare beträffande dispositionsrätten till berörda ägoremsa, enskiftesberedningen utlätit sig, att, enär den utmed stranden afsatta ägoremsan icke blifvit aftagen till annat ändamål än afhämtning och uppläggning af tång samt, endast för att afböja framtida samfällighet, med halft graderingsvärde tillagd den hemmanslott, som med sin mark därtill stötte, enskiftesberedningen ansåge rättigheten till såväl uppläggning som afhämtning af tång å meranämnda plats böra vara gemensam och i följd häraf hvar och en berättigad att upplägga sin tång ej mindre utanför sin egen än äfven utanför sin grannes lott å tångplatsen. — I öfverensstämmelse med det ofvan anförda vore uti den vid enskiftet upprättade delningsskrifningen den såsom tångallmänning angifna landremsan utmed Kattegat icke förd såsom något slags undantag för skifteslagets gemensamma behof, utan uppdelad på de särskilda skifteslotterna, hvarvid jämväl ifrågavarande boställe tillagts viss del af tångallmänningen, hvilken del således inginge i boställets ägovärde.

För egen del har kammarkollegium i underdånig skrifvelse den 24 november 1910 tillkännagifvit, att kollegium icke hade något att i ärendet meddela, utöfver hvad landtmästeristyrelsen anført och handlingarna i öfrigt innehöle.

För egen del har jag icke något att erinra emot uppskattningsmännens, af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen tillstyrkta förslag till upplåtelser från ifrågavarande boställe och till de förbehåll, som därvid skulle uppställas. Dessa förbehåll afse, såsom jag redan nämnt, skyldighet för köpare af *dels* lägenheten litt. B att mot viss afgäld medgifva aktiebolaget Falkenberg's tegelbruk rätt att öfver lägenheten draga ett lastspår, *dels* lägenheterna litt. G, Kb, R, S, U, V och Y äfvensom utmålet vid Knölaberget att under angifna villkor låta vissa namngifna personer kvarbo å områdena, *dels* ock af lägenheterna R—Z samt nyssnämnda utmål, att beträffande de delar af dessa områden, som falla inom tångallmänningen, vara underkastade de för denna allmännings nyttjande gällande bestämmelser.»

Departement-
schefen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställning och får därför hemställa,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Stockholm den 23 februari 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.